

## PROCES VERBAAL VAN VERHOOR VAN GETUIGE-DESKUNDIGE

Op verzoek van de BuitenParlementaire OnderzoeksCommissie 2020 (BPOC2020) heb ik, mr. Frank Stadermann, vandaag als getuige-deskundige gehoord een persoon die mij opgaf te zijn:

Naam: Martijn Jurjen Hoogeveen

Geboortedatum: 11 februari 1963

Geboorteplaats: Amsterdam

Beroep: technisch wetenschapper/ondernemer op het gebied van big data

De getuige-deskundige heeft het volgende verklaard:

Ik beloof dat mijn hierna volgende relaas naar eer en geweten zal zijn. U mag mijn verklaring beschouwen alsof hij onder ede is afgelegd.

Ik ben afgestudeerd psycholoog aan de Universiteit van Amsterdam met afstudeerrichting psycho-neuro-immunologie. Dat betekent dat ik verstand heb van het immuunsysteem en de interactie met het centraal zenuwstelsel. Ik ben vervolgens gepromoveerd aan de TU Delft op het gebied van multimedia waarbij ik mij mede heb verdiept in statistisch onderzoek.

Daarna ben ik parttime hoogleraar geworden aan de open universiteit met als leerstoel multimedia en e-commerce. Dat was bij de faculteit Technische Wetenschappen en Milieu. Daarnaast was en ben ik nog steeds ondernemer op het gebied van big data. Als ondernemer op het gebied van big data verzamel ik gegevens die ik verstrek aan ondernemingen zoals Amazon en Bol.com. Ook daarbij werk ik dus veelvuldig met statistieken. Ik ben één van de oprichters van het bedrijf. Wereldwijd hebben wij een stuk of tien kantoren met in totaal zo'n 250 medewerkers. Onder meer hebben wij kantoren in Italië en Taiwan. Daarnaast hebben wij Chinese medewerkers die er voor zorgen dat wij ook China bestrijken voor wat betreft big data.

Voor mijn business is het van belang om in de gaten te houden of er belangrijke ontwikkelingen zijn in de wereld die macro-economische gevolgen kunnen hebben. Ons bedrijf is altijd op zoek naar signalen die kunnen wijzen op een majeure toekomstige ontwikkeling op macro-economisch gebied. Daar moeten wij dan op inspelen. Zo'n ontwikkeling kan een gevaar met zich meebrengen, en het kan ook kansen bieden. Begin januari 2020 hoorde ik voor het eerst over de coronacrisis. Berichten daarover bereikten mij vanuit ons kantoor in Taiwan, want in Taiwan was het luchtruim al gesloten voor vliegtuigen uit Wuhan. Althans, de passagiers werden eerst slechts gescreend en er werd een preventieve quarantaine gelast. Mij was al meteen duidelijk dat die oosterse landen heel strikt reageerden op het uitbreken van Sars-Cov-2. Dat begrijp ik ook wel, omdat die landen al eerder ervaring hadden gehad met een Sars-Cov uitbraak. Ik vond het dan ook opmerkelijk dat de WHO begin januari het niet nodig vond om maatregelen te treffen, terwijl het hier ging om een Sars-Cov virus waaromtrent nog weinig tot niets bekend was. Ik vond dat eens te meer opmerkelijk omdat de geruchten die mij uit Taiwan bereikten, erop wezen dat we te maken hadden met een dodelijk virus. Die Taiwanese collega's van mij hadden dat weer gehoord van relaties van hen in Wuhan.

Ik ben mij vervolgens in het COVID-19 vraagstuk gaan verdiepen. Ik heb kennis genomen van wetenschappelijke literatuur daaromtrent, en ook de mainstream media. Ook vroeg ik aan mijn collega's in Taiwan om te gaan uitzoeken wat er aan de hand was. Toen het virus zich ook ging manifesteren in Noord-Italië, heb ik ook aan mijn collega's daar gevraagd om daarover uitgebreid te rapporteren.

Ik constateerde toen dat Taiwan krachtdadig optrad door meteen preventieve quarantaines te gelasten en door vluchten uit Wuhan en andere risicogebieden te verbieden. In Taiwan zijn dan ook niet meer dan tien COVID-19-doden gevallen. Er zijn dus geen lockdowns geweest en de economie is daar niet alleen niet geraakt, maar zelfs gegroeid. U vraagt mij of ik dit niet zeg met de wijsheid

achteraf. Mijn antwoord is dat dat niet het geval is. Taiwan handelde op basis van dezelfde kennis die ook beschikbaar was in de Westerse wereld. Dat Taiwan niettemin heeft gereageerd zoals men deed, verklaar ik door de ervaring die zij hadden met de eerdere Sars-Cov pandemie. Men wist dus hoe men adequaat dient te reageren in zo'n geval. Andere landen in die regio reageerden met een zelfde daadkracht. Ik noem Zuid-Korea, Japan, Hongkong, Vietnam, Nieuw-Zeeland en Australië. Ik had ernstige twijfels met betrekking tot de vraag of het beleid van de Westerse landen ten aanzien van COVID-19 wel klopte. Dat waren twijfels die menigeen had en die op zich niet specifiek verband houden met mijn beroep. Maar die twijfels inspireerden mij wel om nader onderzoek te doen naar het fenomeen COVID-19 en met name om mij de vraag te stellen of COVID-19 mogelijk seizoensgebonden zou kunnen zijn. Seizoensgebondenheid zien we namelijk ook bij andere griepachtige virussen. Dit is van belang omdat alle griepachtige pandemieën allemaal uitdoven aan het eind van de winter of het begin van het voorjaar. Dat hebben we gezien met de Spaanse griep, en eigenlijk met alle zeven pandemieën vanaf het eind van de negentiende eeuw tot op heden. Dit geldt, zeg ik nadrukkelijk, voor de landen in de gematigde klimaatzones op de noordelijke helft van de aardbol. Mutatis mutandis geldt hetzelfde voor het zuidelijk halfrond. Ik zeg dit op basis van uitgebreid literatuuronderzoek dat ik heb verricht. Afgezien van het feit dat ik in zijn algemeenheid nieuwsgierig ben, is dit ook voor mijn business van belang. Als COVID-19 seizoensgebonden zou zijn, en dus aan het begin van het voorjaar verdwenen zou zijn, kan ik daarop immers mijn business afstemmen. Overigens voel ik ook een maatschappelijke verantwoordelijkheid om mij hierin te verdiepen.

Bij mijn onderzoek bleek mij dat de wetenschap het er wel over eens is dat griepachtige virussen seizoensgebonden zijn. Zij steken langzaam de kop op in augustus, komen dan tot volle wasdom in de winter, en verdwijnen dan bij het aanbreken van het voorjaar. Groepsimmunitet van onze bevolking speelt daarbij geen doorslaggevende rol. Wat ik ook ontdekte, is dat er in de wetenschap geen overeenstemming bestaat over een mogelijke verklaring waarom griepachtige virussen seizoensgebonden zijn. Dat was voor mij een ontdekking. Artsen en virologen doen hiernaar geen onderzoek, want zij richten zich op patiënten en groepen patiënten, terwijl ik als dataonderzoeker mij concentreer op het analyseren van tijdsreeksen (*time series*). Ik besloot toen om zelf te gaan onderzoeken wat de reden kan zijn van het feit dat griepachtige virussen seizoensgebonden zijn. Ik heb vervolgens over mijn bevindingen gepubliceerd in een tweetal artikelen in een journal van Elsevier Science. Beide artikelen zijn *peer reviewed*. Het tweede artikel heb ik geschreven samen met een hoogleraar virologie van het Erasmus MC, professor Eric van Gorp, en met een epidemioloog van het Jeroen Bos Ziekenhuis in Den Bosch. Het journal van Elsevier Science is, ik zeg het ten overvloede, een in de wetenschap gerespecteerd blad. Mijn bevindingen in beide artikelen zijn tweemaal:

1. De seizoensgebondenheid houdt vermoedelijk verband met allergenen in de lucht (pollen);
2. COVID-19 gedraagt zich in Nederland niet alsof het niet seizoensgebonden is.

In het tweede artikel beschrijven we ook waarom allergieën en allergenen een bescherming lijken te vormen tegen COVID-19. Daarvoor hebben we de volgende verklaringen gevonden:

- uit literatuur op basis van laboratoriumonderzoek blijkt dat de zogenaamde ACE2-cel minder toegankelijk is voor het coronavirus wanneer de betrokkene bloot is gesteld aan allergenen. In de wetenschap spreekt men dan van een "verminderde ACE2-expressie." Voor alle duidelijkheid: dit geldt voor iedereen, ongeacht of hij/zij wel of geen allergie heeft. Wie wordt geconfronteerd met allergenen, hoeft nog geen allergie te hebben.
- uit onderzoek met betrekking tot Noord-Italië is gebleken dat mensen met een allergie meer weerstand hebben tegen virussen in het algemeen. Dat komt doordat zij beschikken over meer van een bepaalde soort witte bloedlichaampjes (de zogenaamde *eosinophils*). Die zogenaamde eosinophils ruimen virussen op. De desbetreffende wetenschappelijke literatuur heb ik zelf bestudeerd. Dat ik dat

onderzoek en bestudeer, past, ik zeg het nog maar eens, ook bij mijn immunologische achtergrond.

- uit meerdere, soortgelijke wetenschappelijke bronnen blijkt voorts dat mensen met een allergie en ook mensen die alleen maar zijn blootgesteld aan allergenen, beschikken over een lagere spiegel van zogenaamde cytokinen. Cytokinen zijn chemicaliën die ons lichaam produceert om een ontstekingsreactie op te wekken. Bij influenza en COVID-19 patiënten overlijden mensen niet aan het virus zelf, maar aan de overreactie van het immuunsysteem, die een zogenaamde cytokinenstorm creëert.
- tenslotte is mij gebleken uit literatuur dat zich onder de slachtoffers in Wuhan geen mensen bevonden die leden aan astma en andere allergische aandoeningen. Dat noem ik uiterst opmerkelijk.

Het bovenstaande heeft naar mijn oordeel consequenties voor het beleid zoals de Nederlandse overheid dat zou hebben moeten voeren. Mijn kritiek is dat de Nederlandse overheid, het RIVM inbegrepen, haar beleid voert op de achteruitkijkspiegel. Op basis van wat er is gebeurd, maakt men beleid, maar als men data analyseert, kan men vooruitkijken en kan men maatregelen treffen die zijn gebaseerd op verwachtingen voor de toekomst zoals die door die data worden gerechtvaardigd. De overheid maakt de fout dat men zich concentreert op het gedrag van de mensen en de seizoensgebondenheid van het virus zoals die uit de data blijkt, negeert.

Men had op basis van die data de lockdown en andere maatregelen, waarmee ik ook bedoel social distancing, mondkapjes en dergelijke, al eerder kunnen afschalen in het voorjaar, toen het griepseizoen voorbij was. Overigens waren al die maatregelen vermoedelijk niet of in veel mindere mate noodzakelijk geweest wanneer de overheid al in januari had ingegrepen, zoals ook de Aziatische landen deden en zoals ik dat hierboven heb beschreven.

Daarnaast vind ik dat men het belang van de invloed van het menselijk gedrag op het verloop van de epidemie heeft overschat, en dat men heeft onderschat dat het virus seizoensgebonden is. Dat het menselijk gedrag buiten het griepseizoen geen grote invloed op de verspreiding heeft, blijkt wel uit het feit dat in het voorjaar en de zomer mensen er massaal op uit getrokken zijn. Ze gingen naar het strand en ontmoetten elkaar bij manifestaties. Dit alles leidde niet tot een significante verspreiding van het virus. Dat mensen zich massaal op pad begaven, blijkt ook uit de mobiliteitscijfers die ik heb geraadpleegd.

De overheid had om de hierboven genoemde redenen in het voorjaar, vanaf eind maart, de teugels moeten laten vieren. Door niettemin vast te houden aan gedragsbeperkende maatregelen heeft de overheid in mijn ogen haar geloofwaardigheid schade berokkend.

In enige publicaties waaronder in de Telegraaf, het Financieel Dagblad en de eerder genoemde artikelen in Elsevier Science in april en mei 2020 heb ik samen met mijn coauteur gewaarschuwd voor een tweede golf; die zou gaan starten volgens onze overtuiging rond week 33 (half augustus). Die opvatting ging in tegen de heersende leer dat een griep pas uitbreekt in de herfst of zelfs de winter. Volgens de gangbare opvatting breekt een griep niet uit in augustus. Achteraf kan ik ook constateren dat mijn voorspelling is uitgekomen; het virus stak weer de kop op medio augustus. De politiek reageerde daarop (ik zeg daarbij: dus achteraf). Het reproductiegetal nam toe en was weer structureel boven de 1. Dat betekent dat het aantal mensen dat besmet is, exponentieel groeit.

Men had er beter aan gedaan om te anticiperen en om te trachten op voorhand de verspreiding van het virus in te dammen door mensen te testen.

Uit onderzoek dat ik met mijn medeauteur professor Eric van Gorp, hoogleraar virologie, heb verricht, blijkt dat in Italië de mortaliteit als gevolg van COVID-19 lager was bij mensen op hogere leeftijd die tegen (gewone) griep waren gevaccineerd. Daarom meen ik dat het verstandig zou zijn geweest als de overheid in het voorjaar uit voorzorg al voor de bevolking voldoende vaccins tegen gewone griep zou hebben ingekocht.

Ik constateer dat voor zover het gaat om het coronavirus, de mortaliteit snel naar beneden gaat. In augustus was de mortaliteit al twee derde lager dan in maart van dit jaar. Volgens mijn analyse zal de zogenaamde tweede golf waarin wij ons nu bevinden, eindigen rond week 10; dat is ergens in maart 2021. Ik verwacht een derde golf in augustus 2021, maar die zal bij lange na niet meer zo bedreigend zijn als de eerste en tweede golf.

Leiderdorp  
22 november 2020

Voorgelezen, volhard en ondertekend,

.....

Martijn Jurjen Hoogeveen

.....

Mr. F. Stadermann